

Jabłoń, dnia 15 września 2025 r.

Świadczenia alimentacyjne w polskim systemie prawnym – ujęcie ogólne

Alimenty są jednym z kluczowych instrumentów prawa rodzinnego, mających na celu ochronę osób, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb. Obowiązek alimentacyjny znajduje swoje źródło w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., Dz.U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm., dalej: „KRO”), w szczególności w art. 128–144¹.

Zgodnie z art. 128 KRO obowiązek alimentacyjny polega na dostarczaniu środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania. Adresatami tego obowiązku są przede wszystkim osoby najbliższe – krewni w linii prostej oraz rodzeństwo.

Zakres świadczeń alimentacyjnych uzależniony jest od:

- usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego,
- możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego (art. 135 § 1 KRO).

Oznacza to, że wysokość alimentów nie zależy wyłącznie od faktycznych dochodów zobowiązanego, lecz także od jego potencjalnych możliwości.

Prawo do świadczeń alimentacyjnych przysługuje w szczególności:

1. Dzieciom wobec rodziców – do czasu uzyskania przez dziecko samodzielności finansowej (art. 133 § 1 KRO). Obowiązek ten nie jest ograniczony wiekiem, lecz sytuacją życiową dziecka.
2. Rodzicom wobec dzieci – w przypadku, gdy znajdują się oni w niedostatku (art. 133 § 2 KRO).
3. Małżonkom – po rozwodzie możliwe jest dochodzenie alimentów od byłego małżonka, jeżeli znajduje się on w niedostatku lub – w przypadku rozwodu z winy jednej strony – gdy sytuacja materialna drugiego małżonka uległa istotnemu pogorszeniu (art. 60 KRO).
4. Innym krewnym – np. rodzeństwu, dziadkom czy wnukom, przy zachowaniu zasady, że obowiązek alimentacyjny obciąża w pierwszej kolejności osoby najbliższe (art. 129 KRO).

Świadczenia alimentacyjne mogą być realizowane w formie:

- pieniężnej (najczęściej),
- w naturze, poprzez zapewnienie mieszkania, wyżywienia czy opieki,
- połączenia obu form.

Orzeczenie sądu w sprawie alimentów ma charakter dynamiczny – wysokość świadczenia może ulec zmianie w razie zmiany usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub możliwości zobowiązanego (art. 138 KRO).

Roszczenia alimentacyjne dochodzone są w drodze powództwa przed sądem rejonowym właściwym dla miejsca zamieszkania uprawnionego. Uгода alimentacyjna może być również zawarta przed mediatorem i zatwierdzona przez sąd. W przypadku niewykonywania obowiązku alimentacyjnego możliwe jest wszczęcie egzekucji komorniczej, a w skrajnych przypadkach – odpowiedzialność karna na podstawie art. 209 Kodeksu karnego.

Obowiązek alimentacyjny jest instytucją służącą ochronie dobra rodziny, a zwłaszcza dzieci, które wymagają szczególnej troski i wsparcia. Jego celem jest zapewnienie równowagi pomiędzy potrzebami uprawnionego a możliwościami zobowiązanego. Dynamiczny charakter alimentów sprawia, że mogą one być dostosowywane do zmieniających się realiów życiowych stron, co podkreśla ich funkcję społeczną i ochronną w polskim systemie prawnym.

Opracowała radca prawny

Magdalena Szychta